

Sufinansira
Evropska unija

Sweden
Sverige

Analiza implementacije

Gender akcionog plana

općine Centar Sarajevo za
period 2016. – 2018. godine
sa preporukama

Naslov: Analiza implementacije Gender akcionog plana općine Centar Sarajevo za period 2016. – 2018. godine sa preporukama

Autor/ica:
Brahim Kajević i Sanja Petrović

Urednik:
Joško Mandić

Dizajn i prelom:
Tanja Ćurić

Lektura i korektura:
Zora Čuljak Prša

Izdavačice:
Fondacija CURE, www.fondacijacure.org

Za izdavačice:
Jadranka Miličević

Štampa:
Tiraž: 150

„Rodno osjetljive lokalne politike općine Centar Sarajevo u procesu pristupanja EU“ je projekt koji provodi Fondacija CURE, a podržava Reactor – Research in Action i njegovi partneri kroz Akciju „Unaprjeđenje rodne ravnopravnosti kroz proces pristupanja EU“. Ovu Akciju finansira Evropska unija, a sufinansira Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju.

Ova publikacija izrađena je uz finansijsku podršku Evropske unije, a sufinansira je Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju. Njen sadržaj isključiva je odgovornost autora/ica i ne odražava nužno stavove Evropske unije ili Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju.

Sufinansira
Evropska unija

Sufinansira Švedska agencija
za međunarodni razvoj i saradnju

Sweden
Sverige

ANALIZA IMPLEMENTACIJE GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE SARAJEVO ZA PERIOD 2016. – 2018. SA PREPORUKAMA

Sarajevo, juli 2022.

CURE

SADRŽAJ

Uvod	4
Metodologija analize LGAP-a	5
O općini Centar	7
I. Pravni osnov	8
II. Statistički podaci o spolnoj zastupljenosti u Općinskom vijeću i radnim tijelima	12
III. Strategije Općine	17
Stanje ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima	20
Pravni osnov u oblasti ravnopravnosti spolova	22
Javne politike u oblasti ravnopravnosti spolova u BIH	25
I. Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine	25
II. Gender akcioni plan Kantona Sarajevo za period od 2019. do 2022. godine	27
III. Akcioni plan rodne ravnopravnosti Grada Sarajeva za period od 2021. do 2023 godine	28
Implementacija lokalnog Gender akcionog plana općine Centar 2016. –2018.	29
I. O Gender akcionom planu	29
II. Implementacija Gender akcionog plana	30
III. Ostale aktivnosti Općine u oblasti ravnopravnosti spolova	33
Zaključci	37
Preporuke	40
O Fondaciji CURE	41
O Projektu	41
O Akciji	42
O uredniku	42
O autoru i autorici	43

Uvod

Pod okriljem akcije „Unaprjeđenje rodne ravnopravnosti kroz proces pristupanja EU“ koju provode regionalni partneri Reactor – Istraživanje na djelu iz Sjeverne Makedonije, Albanska mreža za osnaživanje žena (AWEN) iz Albanije, Prava za sve iz Bosne i Hercegovine, Mreža žena Kosova (KWN) sa Kosova, Centar za ženska prava (WRC) iz Crne Gore i Fondacija Kvinna till Kvinna iz Švedske preko svog ureda u Sjevernoj Makedoniji, a koju sufinansiraju Evropska unija i Švedska agencija za međunarodni razvoj (SIDA), Fondacija CURE započela je implementaciju projekta „Rodno osjetljive lokalne politike općine Centar Sarajevo u procesu pristupanja EU“.

Projekt je orijentiran na analizu rodnih politika, programa i budućih aktivnosti u općini Centar Sarajevo. Cilj projekta je razvoj rodnih politika na lokalnom nivou, uz izradu takvog dokumenta lokalne politike koji će u najvećoj mogućoj mjeri inkorporirati preporuke UNCEDAW-a za Bosnu i Hercegovinu, posebno u pogledu položaja socijalno marginaliziranih grupa žena, kao i dokumente o politici koje su izradile lokalne ženske organizacije u skladu s preporukama rodne politike EU-a.

U sklopu projekta postizanja većeg stupnja orodnjjenosti u lokalnim strateškim dokumentima, Fondacija CURE inicirala je analizu lokalnog Gender akcionog plana (LGAP) općine Centar (2016. – 2018.). Za potrebe analize angažiran je konsultantski tim od tri člana/ice. Tim je zadužen da provede Analizu provedbe LGAP-a u roku od šest sedmica u periodu juli – august 2022. godine.

Osnovni cilj dubinske analize LGAP-a (2016. – 2018.) je evaluacija uspješnosti njegove provedbe u općini Centar Sarajevo s posebnim naglaskom na uključivanje socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina žena, kao i pripremanje i prezentiranje preporuka za novi LGAP s inkorporiranim rodnom perspektivom relevantnim lokalnim akterima/cama.

Metodologija analize LGAP-a

Metodologija analize LGAP-a obuhvata:

- *analizu sadržaja LGAP-a* koja je identificirala dvije prioritetne oblasti djelovanja, ali i nedostatak okvira za praćenje njihovog napretka;
- *konstrukciju upitnika s ciljem prikupljanja podataka o aktivnosti definiranih LGAP-om u periodu od 2016. do 2021. godine*, ali i utvrđivanje šireg konteksta općinskog rada, kao i općinskih radnih tijela koja nadgledaju ili su odgovorna za poslove rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou;
- *desk analizu* prikupljenih rodno segregiranih podataka u najvažnijim oblastima na lokalnom nivou: zapošljavanje, obrazovanje i socijalna zaštita;
- *utvrđivanje nivoa usklađenosti LGAP-a sa drugim relevantnim strategijama.*

Prvi metodološki izazov prilikom analiziranja LGAP-a vezan je za nedostatak jasno definiranih indikatora, kriterija ispunjenosti, krajdnih rokova, budžetskih sredstava i nositelja nadležnosti. Upitnik upućen službenicima/ama općine nadoknadio je značajan dio informacija o provedenim aktivnostima predviđenih planom, ali i novinama unutar sistema socijalne zaštite kao što je jednokratna novčana pomoć za trudnice.

Drugi metodološki izazov vezan je za prikupljanje ili objavljivanje rodno-segregiranih podataka koji su krucijalni prilikom izrade inkluzivnih politika i programa usmjerenih na smanjenje diskrepance među spolovima u mogućnosti pristupa resursima. Najupečatljiviji primjer su podaci vezani za socijalnu zaštitu gdje nije moguće utvrditi broj korisnica u određenom periodu niti najčešće usluge za kojim osobe tragaju u centrima općinskih socijalnih službi. Nadalje, podaci o vrstama nasilja, spolu izvršitelja i dobi žrtve se redovno prikupljaju i prosljeđuju drugim nadležnim organima, bez objavljivanja ni na jednoj od web stranica relevantnih aktera koji su dio institucionalnog odgovora na nasilje.

Ostatak Analize organiziran je u šest segmenata. Naredni segment sažima osnovne informacije o općini Centar i obuhvata pravni osnov za djelova-

nje u oblasti rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, statističke podatke spolne strukture Općinskog vijeća, ostalih radnih tijela, kao i ocjenu usklađenosti LGAP-a sa aktuelnim strategijama općine.

Drugi segment sadrži podatke o stanju ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima. Treći segment predstavlja pravni okvir, javne politike i strateške dokumente na višim nivoima: državnom, nivou Kantona Sarajevo i Grada Sarajeva. Četvrti segment elaborira nalaze o realiziranim aktivnostima lokalnog Gender akcionog plana općine Centar Sarajevo (2016. – 2019.). Posljednja dva segmenta predstavljaju zaključke o procesu i uspješnosti realizacije prethodnog, kao i preporuke za izradu narednog LGAP-a.

O općini Centar

Općina Centar zauzima površinu od 33 km² sa ukupnom dužinom granice od 43,3 km. Od toga su 16,7% naseljene površine. Oko 16 km zemljišta je u privatnom, a 17 km u državnom vlasništvu. Općina Centar predstavlja izravnu planinsku oblast sa 64,6% prostora koji se nalazi na iznad 700 m.n.v. 30,5% prostora pripada brdskom rejonom od 550 – 700 m.n.v, dok nizijskom rejonom pripada svega 4,5% teritorije. U Kantonu Sarajevo na istoku graniči sa općinom Stari Grad, na zapadu sa općinama Novo Sarajevo i Vogošća, a na sjeveru jednim manjim dijelom sa općinom Ilijaš. Na jugu graniči sa Republikom Srpskom.

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, u općini Centar je evidentirano 55.181 stanovnika/ca, 25.369 muškaraca i 29.812 žena. Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku (u daljem tekstu FZZS) iz 2020. godine, u općini Centar živi 53.333 stanovnika/ca. Od ukupnog broja stanovnika/ca, 19,3% je starosti od 0 do 19 godina, 25,7% od 20 do 39 godina, 19,44% od 40 do 54 godine, 14,9% od 55 do 64 godine i 21% stanovnika/ca je starosti preko 65 godina. Zajedno sa općinom Novi Grad i Novo Sarajevo, općina Centar se nalazi među prve tri općine u Kantonu Sarajevo koje imaju veću gustinu naseljenosti od prosječne gustine naseljenosti ostalih šest općina u Kantonu Sarajevo.

Organizaciju vlasti općine Centar čini Općinsko vijeće u čiji sastav se biraju vijećnici/e na redovnim općinskim izborima koji se organiziraju svake četiri godine. Neposrednim odlučivanjem birača/ica, bira se općinski/a načelnik/ca koji/a rukovodi jedinstvenim organom uprave (218 stalno zapošljenih) sa timom koji čine: sekretar/ka organa državne službe i 12 pomoćnika/ca načelnika/ce.

U Općini, na osnovu Pravila mjesne zajednice, djeluje 15 mjesnih zajednica. U ovim osnovnim jedinicama lokalne samouprave građanima/kama se pružaju sve bitne informacije, a izdaju im se i pojedini dokumenti iz nadležnosti Službe za opću upravu. Predstavnici/e svih mjesnih područja (30) uključeni/e su u savjete mjesnih zajednica koji imaju četverogodišnji mandat.¹

¹ Izvor: web stranica Općine Centar: <https://www.centar.ba/>

I. Pravni osnov

U skladu sa članom 9. Zakona o lokalnoj samoupravi Kantona Sarajevo,² općina, u okviru samoupravnog djelokruga, u skladu sa zakonom kojim se uređuje pojedina oblast, obavlja naročito sljedeće poslove:

1. osigurava uslove za poštovanje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u skladu s Ustavom;
2. osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju i odgoju, radu i zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi i sportu, zaštiti životinja i zaštiti bilja;
3. vodi urbanističko-stambenu politiku od značaja za općinu i njen razvoj;
4. upravlja općinskom imovinom;
5. obavlja komunalne i druge uslužne djelatnosti, te lokalne infrastrukture;
6. osigurava uslove rada lokalnih radio i TV stanica, u skladu sa zakonom;
7. vodi brigu o turističkim resursima općine;
8. osigurava korištenje i upravljanje lokalnim građevinskim zemljištem;
9. osigurava javni red i mir;
10. obavlja upravne poslove iz samoupravnog djelokruga općine

Prema članu 7. Statuta općine Centar Sarajevo, Općina je nadležna da:

- osigurava uslove i poduzima sve potrebne mjere za dosljedno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda;
- osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju i odgoju, radu i zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi, sportu i zaštiti i unapređenju životne okoline;
- osigurava uslove za razvoj privrede od značaja za Općinu;
- vodi urbanističko-stambenu politiku od značaja za Općinu i njen razvoj;
- upravlja općinskom imovinom;
- osigurava obavljanje komunalnih i drugih uslužnih djelatnosti;
- osigurava i razvija lokalnu infrastrukturu;
- osigurava uslove rada lokalnih radio i TV stanica;
- vodi brigu o turističkim resursima Općine;
- uređuje i stvara uslove za racionalno korištenje i upravljanje građevinskim zemljištem i poslovnim prostorima;
- osigurava uslove za ostvarivanje mjesne samouprave;
- osniva javne ustanove i druga pravna lica od interesa za Općinu;

² Zakon o lokalnoj samoupravi („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 19/97 i 14/00)

- osigurava javni red i mir;
- obavlja upravne poslove iz samoupravnog djelokruga Općine, kao i prenesene upravne poslove;
- obavlja i druge poslove koji su od značaja za Općinu koji su utvrđeni ustavom i zakonom.

Iako pomenuti pravni osnov ne navodi eksplicitno obavezu osiguranja i zaštite ravnopravnosti spolova, ova obaveza proizlazi posredno iz nadležnosti općine koja je dužna da osigura uslove i poduzme sve neophodne mјere kako bi se omogućila zaštita osnovnih ljudskih prava i sloboda.

Prema Statutu, Općinsko vijeće je **predstavničko tijelo građana Općine**, koje funkciju vlasti vrši u skladu sa Ustavom, Zakonom i Statutom Općine. U članu 10. propisana je nadležnost Općinskog vijeća:

- **utvrđuje općinsku politiku i prati njeno ostvarivanje;**
- priprema i donosi Statut Općine i Poslovnik o radu Općinskog vijeća (u daljem tekstu: Poslovnik), donosi odluke, druge propise i opće akte i daje njihovo tumačenje; - bira i smjenjuje predsjedavajućeg/u Općinskog vijeća i njegovog/njenog zamjenika/cu, sekretara/ku Općinskog vijeća, kao i članove/ice radnih tijela Općinskog vijeća;
- vrši izbor vijećnika/ca u sastav Gradskog vijeća;
- **donosi budžet i usvaja izvještaj o izvršenju budžeta,** donosi propise o općinskim taksama i porezima i na drugi način osigurava potrebna finansijska sredstva u skladu sa zakonom;
- upravlja imovinom Općine i odlučuje o njenom sticanju i raspolaganju; obrazuje organe, državna i radna tijela i službe, utvrđuje njihovu nadležnost i sastav;
- osniva javna preduzeća i javne ustanove i druga pravna lica za obavljanje djelatnosti od interesa za Općinu.
- raspisuje referendum;
- raspisuje javni zajam i samodoprinos i odlučuje o zaduženju Općine;
- vrši nadzor nad radom organa i službi Općine, kao i javnih institucija koje osniva;
- vrši uvid u rad institucija koje svoje funkcije obavljaju na području i za potrebe Općine i predlaže mјere za unaprjeđenje rada;
- obrazuje organ koji u drugom stepenu rješava po žalbi protiv prvostepenih rješenja općinskog načelnika, donesenih na osnovu Statuta ili propisa Općinskog vijeća;

- donosi odluku o osnivanju i ukidanju mjesne zajednice i donosi pravila mjesne zajednice;
- pokreće inicijativu za izmjene i dopune zakona i drugih propisa; donosi odluke o općinskim priznanjima i nagradama; podnosi inicijativu za davanje i izmjenu naziva ulica, trgova, mostova i drugo;
- vrši druge poslove utvrđene zakonom, drugim propisima i ovim Statutom.

U članu 39. **Poslovnika Općinskog vijeća Centar Sarajevo** (prečišćeni tekst), propisana je nadležnost Komisije za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova i to da:

- razmatra pitanja ostvarivanja i zaštite sloboda i prava građana/ki, a posebno pitanja vezana za kršenje sloboda i prava od strane općinskih službi za upravu i institucija koje vrše javna ovlaštenja iz nadležnosti Općine;
- prati i izvještava Općinsko vijeće o položaju žena u općini i o provedbi njihovih zakonom priznatih prava;
- promovira jednaka prava i mogućnosti za muškarce i žene;
- razmatra prijedloge građana/ki, udruženja građana/ki, institucija i organizacija za unaprjeđenje ravnopravnosti spolova i podnosi izvještaja o tome Općinskom vijeću, sa prijedlozima mjera i aktivnosti koje treba poduzeti;
- razmatra nacrte i prijedloge odluka i drugih propisa koje donosi Općinsko vijeće i daje mišljenja Vijeću sa aspekta ravnopravnosti spolova;
- ostvaruje saradnju sa drugim radnim tijelima Vijeća;
- predlaže mjere i aktivnosti na otklanjanju eventualno utvrđenih povreda ravnopravnosti spolova Vijeću;
- afirmira rad žena u mjesnim zajednicama;
- ostvaruje saradnju sa Komisijom za ravnopravnost spolova općinske izvršne vlasti, kantonalnim odborom i Gender Centrom FBiH.
- ukazuje na pojave i probleme u ostvarivanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda i predlaže mjere Općinskom vijeću u cilju zaštite ljudskih prava i sloboda;
- razmatra predstavke i pritužbe koje se odnose na prava i dužnosti iz nadležnosti Općine koje građani/ke ili pravna lica upućuju ili neposredno podnose Općinskom vijeću i o tome obavještava podnositelja/icu;
- ispituje putem nadležnih službi za upravu osnovanost predstavki i pritužbi, predlaže nadležnim službama poduzimanje na zakonu zasnovanih mjera, te o tome obavještava podnositelje/ice predstavki i pritužbi;
- radi na predstavkama i pritužbama koje se odnose na prava i dužnosti iz

nadležnosti Općine za koje propisima utvrđeno da ih obavljaju institucije sa javnim ovlaštenjima, te o svom stavu obaveštava podnositelja/teljicu predstavke, odnosno pritužbe i predlaže nadležnim institucijama mjere za rješavanje pitanja i problema iznesenih u predstavkama i pritužbama;

- razmatra inicijative građana/ki i organizacija za pokretanje odgovornosti nositelja/ica javnih funkcija i prema potrebi; predlaže Općinskom vijeću ili drugim nadležnim organima pokretanje postupka za utvrđivanje njihove odgovornosti;
- razmatra i druga pitanja iz domena zaštite ljudskih prava i sloboda;
- obaveštava Općinsko vijeće o zapažanjima u radu iz djelokruga Komisije;
- vrši i druge poslove određene zakonom, drugim propisima i ovim Poslovnikom.

Na osnovu navedenog, nadležnosti Komisije za ravnopravnost spolova mogu se podijeliti na sljedeće grupe:

- razmatranje propisa u cilju ocjene usklađenosti sa aspekta ravnopravnosti spolova;
- praćenje i izvještavanje o položaju žena i ostvarivanju njihovih zakonskih prava;
- u slučaju uočenih nepravilnosti,iniciranje prijedloga mjera Općinskom vijeću u cilju zaštite ljudskih prava i sloboda;
- ispitivanje i rad na pritužbama i predstavkama koje se odnose na prava i dužnosti iz nadležnosti Općine, kao i razmatranje inicijativa građana/ki i organizacija za pokretanje odgovornosti nositelja/ica javnih funkcija i prema potrebi;
- promocija i afirmacija ravnopravnosti spolova;
- saradnja sa nadležnim institucijama.

II. Statistički podaci o spolnoj zastupljenosti u Općinskom vijeću i radnim tijelima

U nastavku je pregled statističkih podataka o zastupljenosti po spolu u Općinskom vijeću, kao i u radnim tijelima Vijeća.

U skladu sa Statutom, Općinsko vijeće broji 31 vijećnika/cu, koji/e se biraju na način i po postupku utvrđenim Izbornim zakonom.

Što se tiče radnih tijela Općinskog vijeća, Statut predviđa stalna i povremena radna tijela.

Služba za poslove Općinskog vijeća raspolaže sa statističkim podatkom o spolnoj strukturi Općinskog vijeća. U Općinskom vijeću od 31 vijećnika/ce, 11 (jedanaest) osoba je ženskog spola, a 20 (dvadeset) osoba je muškog spola. To znači da je u Općinskom vijeću Centar Sarajevo zastupljeno 35,5% osoba ženskog spola, a 64,5% osoba muškog spola.

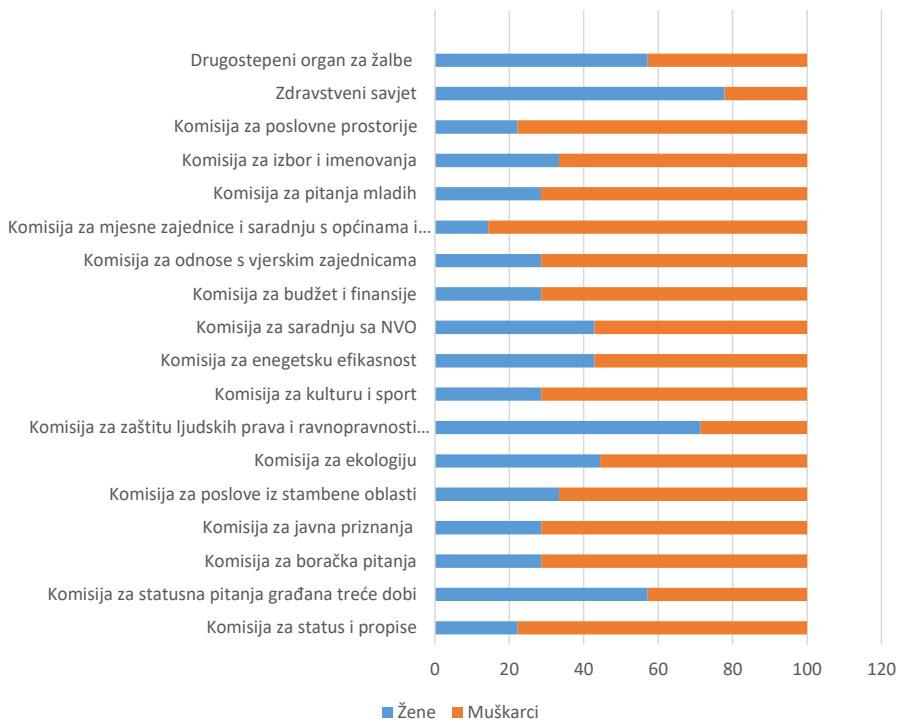
Radna tijela Općinskog vijeća (Sastav radnih tijela Općinskog vijeća po spolnoj zastupljenosti članova)

Radna tijela Općinskog vijeća Centar Sarajevu imaju ukupno 131 člana/icu, od toga je:

- Muškog spola 81 osoba, odnosno 61,9 posto
- Ženskog spola 50 osoba, odnosno 38,1 posto

Radna tijela Općinskog vijeća

Na osnovu navedenih podataka, može se primjetiti da zastupljenost žena u Općinskom vijeću Centar Sarajevo iznosi 35,5% i da je kao takva nešto manja od standarda propisanih u članu 20. Zakona o ravnopravnosti spolova u BIH, prema kojem se ravnopravnom zastupljenosti smatra 40% manje zastupljenog spola. Kada se govori o zastupljenosti žena u radnim tijelima Općinskog vijeća, prosjek učešća žena iznosi 38%. U pojedinačnim komisijama i tijelima, učešće žena varira u odnosu na radno tijelo, tako npr. žene čine manje od 15% u Komisiji za mjesne zajednice i saradnju s općinama i gradovima, 22% u Komisiji za statut i propise i Komisiji za poslovne prostorije, dok su u Komisiji za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnosti spolova zastupljene sa 71,4% i Zdravstvenom savjetu 77,8%.

Podaci o učešću žena u tijelima Općinskog vijeća:

1. KOMISIJA ZA STATUT I PROPISE

- Muškog spola 7 osoba, odnosno 77,8 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 22,2 posto

2. KOMISIJA ZA STATUSNA PITANJA GRAĐANA TREĆE ŽIVOTNE DOBI

- Muškog spola 3 osobe, odnosno 42,8 posto
- Ženskog spola 4 osobe, odnosno 57,2 posto

3. KOMISIJA ZA BORAČKA PITANJA

- Muškog spola 5 osoba, odnosno 71,4 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 28,6 posto

4. KOMISIJA ZA JAVNA PRIZNANJA I OBILJEŽAVANJE HISTORIJSKIH DOGAĐAJA I LIČNOSTI

- Muškog spola 5 osoba, odnosno 71,4 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 28,6 posto

5. KOMISIJA ZA POSLOVE IZ STAMBENE OBLASTI

- Muškog spola 6 osoba, odnosno 66,7 posto
- Ženskog spola 3 osobe, odnosno 33,3 posto

6. KOMISIJA ZA EKOLOGIJU I ZAŠТИTU KULTURNOG I PRIRODNOG NASLIJEĐA

- Muškog spola 5 osoba, odnosno 55,6 posto
- Ženskog spola 4 osobe, odnosno 44,4 posto

7. KOMISIJA ZA ZAŠТИTU ZA LJUDSKIH PRAVA I RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

- Muškog spola 2 osobe, odnosno 28,6 posto
- Ženskog spola 5 osoba, odnosno 71,4 posto

8. KOMISIJA ZA KULTURU I SPORT

- Muškog spola 5 osoba, odnosno 71,4 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 28,6 posto

9. KOMISIJA ZA ENERGETSKU EFIKASNOST

- Muškog spola 4 osobe, odnosno 51,1 posto

- Ženskog spola 3 osobe, odnosno 42,9 posto

10. KOMISIJA ZA SARADNJU SA NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

- Muškog spola 4 osobe, odnosno 51,1 posto
- Ženskog spola 3 osobe, odnosno 42,9 posto

11. KOMISIJA ZA BUDŽET I FINANSIJE

- Muškog spola 5 osoba, odnosno 71,4 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 28,6 posto

12. KOMISIJA ZA ODNOSE SA VJERSKIM ZAJEDNICAMA

- Muškog spola 5 osoba, odnosno 71,5 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 28,5 posto

13. KOMISIJA ZA Mjesne zajednice i saradnju s općinama i gradovima

- Muškog spola 6 osoba, odnosno 85,7 posto
- Ženskog spola 1 osoba, odnosno 14,3 posto

14. KOMISIJA ZA PITANJA MLADIH

- Muškog spola 5 osoba, odnosno 71,5 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 28,5 posto

15. KOMISIJA ZA IZBOR I IMENOVANJE I MANDATNO IMUNITETSKA PITANJA

- Muškog spola 6 osoba, odnosno 66,7 posto
- Ženskog spola 3 osobe, odnosno 33,3 posto

16. KOMISIJA ZA POSLOVNE PROSTORIJE

- Muškog spola 7 osoba, odnosno 77,8 posto
- Ženskog spola 2 osobe, odnosno 22,2 posto

17. ZDRAVSTVENI SAVJET

- Muškog spola 2 osobe, odnosno 22,2 posto
- Ženskog spola 7 osoba, odnosno 77,8 posto

18. DRUGOSTEPENI ORGAN ZA ŽALBE

- Muškog spola 3 osobe, odnosno 42,8 posto
- Ženskog spola 4 osobe, odnosno 57,2 posto

***NAPOMENA**

Brojevi i postotci se razlikuju u odnosu na broj vijećnika odnosno vijećnica, jer su u sastav radnih tijela Općinskog vijeća Centar Sarajevo uključeni i vanjski/e saradnici/e iz raznih oblasti.

III. Strategije Općine

Ovo poglavlje sadrži kratak osvrt na Strategiju općine Centar iz oblasti sporta za period 2019. – 2022. godina i Nacrt strategije razvoja općine Centar Sarajevo 2021 – 2027. godine s aspekta ravnopravnosti spolova.

– Strategija općine Centar iz oblasti sporta za period 2019. – 2022. godine predstavlja stratešku platformu za djelovanje interesnih grupa u oblasti sporta. Osnovni cilj Strategije jeste poticanje novih razvojnih projekata iz oblasti sporta, te postizanje efikasnosti u planiranju i realizaciji programa javnog interesa u sportu na području općine Centar.

U skladu s navedenim općim ciljem, posebni ciljevi Strategije su:

- osigurati jasan koncept razvoja sporta na području općine Centar u periodu od 2019. do 2022. godine;
- prepoznati razvojne programe i projekte kojima će se potaknuti i intenzivirati realizacija javnog interesa u oblasti sporta na području općine Centar;
- definirati strateške i prioritetne ciljeve razvoja sporta na području općine Centar za period 2019 – 2022. godine.

U okviru navedene Strategije obrađen je dio „Aktivnost žena u sportu i rekreaciji“, u skladu sa **Gender akcionim planom općine Centar 2016. – 2018.**, te su navedeni predviđeni ciljevi i mjere u oblasti aktivnosti žena u sportu i rekreaciji:

- povećanje svijesti o učešću žena u sportu: osnovati radnu grupu radi prikupljanja podataka o ženama i djevojčicama u sektoru sporta, te osmisliti i implementirati ciljanu medijsku kampanju za podizanje svijesti o učešću žena/djevojčica u sportu;
- povećanje mogućnosti žena za učešće u sportu: kreirati programe

- podrške za učešće žena i djevojčica u sportskim aktivnostima, te kreirati programe podrške za kreiranje i podršku ženskim sportskim klubovima;
- jačanje sportova unutar FIS kompleksa sportskih dvorana: finansiranje dvoranskih sportova unutar sportskog kompleksa FIS-a i jačanje „ženskih sportskih organizacija“ kroz favoriziranje „ženskih sportova“ u omjeru 60:40 naspram „muških sportova“.

U cilju promicanja jednakosti i poticanja veće participacije žena u sportu i rekreaciji na području općine Centar, potrebno je:

- poticati žene na bavljenje sportom u sportovima i disciplinama koje se tradicionalno smatraju muškim sportovima i disciplinama;
- poticati osnivanje većeg broja ženskih sportskih klubova – propisati posebne stimulativne mjere finansiranja ženskoga sporta i ženskih sportskih klubova;
- izraditi programe uključivanja većega broja djevojčica i djevojaka u vannastavne sportske aktivnosti;
- povećati broj žena koje obavljaju trenerske i ostale stručne poslove u sportu.

U okviru strateškog cilja 1. predviđeno je uključivanje svih skupina građana/ki u sport i rekreaciju kroz šest (6) mjera/aktivnosti, gdje su planirane, između ostalog, i sljedeće aktivnosti kao i indikatori za praćenje njihovog ostvarenja:

- sufinansiranje programa/projekata podrške za učešće žena i djevojčica u sportskim aktivnostima
- finansijski podržani projekti iz oblasti sporta i rekreacije koji su usmjereni na povećanje učešća žena i djevojčica u sportskim aktivnostima (minimalno osam projekata)
- sufinansiranje programa/projekata podrške ženskim sportskim klubovima - finansijski podržani projekti ženskih sportskih klubova (minimalno četiri projekta).

Nacrt strategije razvoja općine Centar Sarajevo 2021. – 2027. godine sadrži tri strateška cilja:

- Strateški cilj 1. – Digitalizirana i konkurentna poduzetnička,

- infrastruktura za proizvode i usluge veće dodane vrijednosti
- Strateški cilj 2. – Unaprijeđeni, dostupni i kvalitetni javni i socijalni servisi
 - Strateški cilj 3. – Održivo upravljanje okolišem i infrastrukturnim resursima u skladu sa principima zelene tranzicije.

U tekstu Strategije navedeno je da je potrebno je povećati izdvajanja za aktivnu politiku zapošljavanja, kroz podršku zapošljavanju i samozapošljavanju, posebno ugroženih kategorija (mladih, žena, osoba iznad 45 god. i sl.), te intenzivirati programe za prekvalifikaciju, dokvalifikaciju i stručno osposobljavanje nezaposlenih osoba.

U okviru strateškog cilja 2., predviđena je mjeru 2.5.8. Poboljšanje položaja žena (indikatori: broj podržanih biznisa i broj angažiranih žena u projektima OCD-ova), kroz podršku projektima radnog, socijalnog i političkog angažiranja žena, a vezana je za prioritet 2.7. Razvoj partnerstva sa organizacijama civilnog društva (OCD).

Nakon kratke analize navedenih dokumenata može se zaključiti da je u njih djelimično uključena oblast ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena.

Naime, u Strategiju općine Centar iz oblasti sporta za period 2019. – 2022., uključena je oblast predviđena Gender akcionim planom općine Centar 2016. – 2018. koja se odnosi na poticanje učešća žena sportu. U tom smislu, data je lista aktivnosti koje je potrebno realizirati kao i indikatori za praćenje ostvarivanja planiranih ciljeva i mjera.

Što se tiče Nacrta strategije razvoja Općine Centar Sarajevo 2021. – 2027. godine, u okviru strateškog cilja 2., predviđena je realizacija mjeru kojim će se poboljšati položaj žena u oblasti rada i zapošljavanja, gdje je predviđena saradnja i partnerstvo sa OCD-ovima.

Stanje ravnopravnosti spolova u prioritetnim oblastima

U nastavku slijedi pregled stanja ravnopravnosti spolova u oblasti rada i zapošljavanja, i obrazovanja, dok u oblasti socijalne zaštite nisu bili javno dostupni podaci razvrstani po spolu.

Oblast rada i zapošljavanja

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, Bilten: „Zaposlenost, nezaposlenost i plaće“, slijedi pregled nezaposlenih u općini Centar Sarajevo u periodu 2017. – 2021.:

Godina	2017	2018	2019	2020	2021
Nezaposleni/e	7458	7171	6723	7437	6.731
Od toga žene	4364	4175	3914	4262	3.869
%	58,51%	58,22%	58,22%	57,31%	57,48%

Prema navedenim podacima, u strukturi nezaposlenih osoba u periodu 2017. – 2021., žene su činile 57– 58% nezaposlenih.

Analiza dobne strukture nezaposlenih osoba prema spolu na kraju 2020. godine potvrdila je da se mlade žene lakše zapošljavaju nego muškarci u dobi od 15 do 29 godina, dok je kod svih ostalih dobnih razreda veća nezaposlenost žena nego muškaraca, a najizraženija je u dobi od 40 do 49 godina (67% žena). Podaci pokazuju da žene čekaju na zaposlenje duže od muškaraca, a na kraju 2020. godine bilo je nešto manje od 50% žena koje su čekale na zaposlenje duže od jedne godine. Među nezaposlenim koji čekaju posao duže od devet godina, žene čine 68%* Izvor: *Nacrt strategije razvoja općine Centar Sarajevo 2021. – 2027.*

Oblast obrazovanja

Na području općine Centar nalazi se 13 fakultetskih jedinica koje pripadaju Univerzitetu Sarajevo.³

U tabeli su prezentirani podaci o broju diplomaca/ntica za period 2017. – 2021. godine razvrstani po spolu.

Godina	2017	2018	2019	2020	2021
Diplomi / diplomantice	4507	4678	4680	4337	4499
Od toga žene	2829	2950	3009	2757	2982
%	62,77%	63,06%	64,29%	63,57%	66,28%

Na kraju se može zaključiti da, iako je više žena (prosječno 64% u proteklih pet godina) dobilo diplomu visokoškolskih ustanova, žene i dalje čine veći dio nezaposlenih osoba (prosječno 58%).

Oblast socijalne zaštite

U sklopu poslova i zadataka o provođenju Porodičnog zakona navedena je nedovoljno jasna kategorija „Pomoći u uklanjanju poremećenih porodičnih i bračnih odnosa“ (31. strana, Tabela 15). Podaci nisu rodno segregirani niti su dostupni kod ostalih aktera/ica koji/e pružaju odgovor na nasilje u porodici kao što su policija, tužilaštvo ili zdravstvene ustanove.

³ Izvori: Izvještaj „Kanton Sarajevo u brojkama“ <http://fzs.ba/wp-content/uploads/2017/07/Kanton-Sarajevo-u-brojkama.pdf> i Godišnji izvještaj o visokom obrazovanju Federalnog zavoda za statistiku <http://fzs.ba/index.php/publikacije/saopcenjapriopcenja/obrazovanje/>

Pravni osnov u oblasti ravnopravnosti polova

U nastavku poglavlja opisan je pravni osnov u oblasti ravnopravnosti spolova, što uključuje Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine, te Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.⁴

U Ustavu Bosne i Hercegovine, u članu II, koji je u cijelosti posvećen ljudskim pravima, u tački 4, navedena je odredba o zabrani diskriminacije u pogledu priznavanja, uživanja i zaštite ljudskih prava. „Uživanje prava i sloboda, predviđenih u ovom članu ili međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu ovog Ustava, osigurano je svim licima u Bosni i Hercegovini bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što je: spol, rasa, jezik, vjera, političko i drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, povezanost sa nacionalnom manjinom, imovina, rođenje ili drugi status.“

Ustav BiH također potvrđuje jednakost žena i muškaraca kroz odredbu o zabrani diskriminacije, ali to čini i direktno putem međunarodnog instrumentarija za ljudska prava. U skladu sa čl. II, tačka 2: „Prava i slobode predviđeni su u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima koji se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti također imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.“ Navedeni članovi trebaju se tumačiti u skladu sa tačkom 6. istog člana Ustava BiH, čija odredba propisuje da „Bosna i Hercegovina i svi sudovi, ustavne, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta, podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode na koje je ukazano u stavu 2.“

U članu 2. Ustava Federacije BiH navedeno je da će Federacija BiH osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda utvrđenih u dokumentima navedenim u Aneksu ovog ustava, a posebno zabranu svake diskriminacije zasnovane na rasu, boji kože, spolu, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom i socijalnom porijeklu;

Zakon o ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 32/10) uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova, te garantira jednake mogućnosti svim građanima, kako u javnoj, tako i u privatnoj sferi života. Prema članu 3. navedenog

⁴ Izvor: Godišnji izvještaji o radu Kantonalnog centra za socijalni rad <https://kcsr.ba/izvjestaj-o-radu>

Zakona, diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda. Kao oblici diskriminacije navedeni su: direktna i indirektna diskriminacija, zatim uznemiravanje, seksualno uzne-miravanje, poticanje na diskriminaciju i nasilje po osnovu spola.

Član 6. stav (5) propisuje obavezu nadležnih institucija da poduzmu odgovarajuće mјere, uključujući, ali ne ograničavajući se na oblast obrazovanja radi eliminacije predrasuda, običaja i svih drugih praksi baziranih na ideji inferiornosti ili superiornosti bilo kojeg spola, kao i na stereotipnim ulogama osoba muškog i ženskog spola. Ovo uključuje, ali nije ograničeno na edukaciju i podizanje svijesti među državnim službenicima/ama, u javnosti i na druge načine.

U članu 8. propisano je privremeno uvođenje posebnih mјera radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti spolova, koje se ne smatraju diskriminacijom, a koje moraju biti proporcionalne, primjerene i nužne. Nadležni organi na svim nivoima vlasti (državni, entitetski, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave) propisuju posebne mјere zakonima i drugim propisima, drugim aktima, politikama, strategijama i planovima kojima se uređuju pojedina područja društvenog života.

Član 24. propisuje obaveze institucija na državnom i entitetskom nivou, kao i kantonalnih organa i jedinica lokalne samouprave, da su dužni poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mјere radi provođenja odredbi propisanih Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- a) donošenje programa mјera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
- b) donošenje novih ili izmjeni i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
- c) provođenje aktivnosti i mјera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
- d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih poda-

taka razvrstanih po spolu;

U skladu sa stavom (2) sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:

- a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
- b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
- c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

(4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova iz stava (2) ovog člana radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Da bi preuzete obaveze bile ispunjene, institucije vlasti moraju uspostaviti i provoditi aktivne javne politike i strateške mjere za postizanje ravnopravnosti spolova. Integracija standarda ravnopravnosti spolova u sve oblasti društvenog života („gender mainstreaming“) nije samo obaveza institucija za ravnopravnost spolova, već svih nadležnih institucija koje su dužne uvoditi i primjenjivati ove standarde u svom djelokrugu rada.

Javne politike u oblasti ravnopravnosti spolova u BiH

I. Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine

Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine (GAP BiH) za period 2018. - 2022. godine, sadrži tri strateška cilja u okviru kojih su definirane prioritetne oblasti djelatnosti, odnosno programi i mjere koji su potrebni za ostvarivanje tog cilja. Mjere u navedenim oblastima definirane su u skladu sa članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, a odnose se na sljedeće:

- uvođenje i primjena međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova;
- provođenje rodnih analiza zakona, strategija, akcionih planova, programa i drugih akata;
- razvrstavanje, analiza i redovno objavljivanje statističkih podataka, koji su razvrstani po spolu
- izrada i provođenje mjera za unaprjeđenje ravnopravnosti spolova u institucijama u skladu sa obavezama iz ZoRS BiH
- provođenje obuka na temu ravnopravnosti spolova
- provođenje promotivnih aktivnosti, informacionih i kampanja za podizanje svijesti javnosti o ravnopravnosti spolova;
- redovno praćenje i izvještavanje o napretku u primjeni međunarodnih i domaćih standarda za ravnopravnost spolova.

Za postizanje sva tri strateška cilja od jednakog značaja su i transverzalne oblasti, koje predstavljaju integralni dio svih navedenih prioritetnih oblasti.

U skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH, gender institucionalni mehanizmi izrađuju Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine, i to Agencija za ravnopravnost spolova BIH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BIH koordinira procesom izrade i provođenja ovog plana na način da ostvaruje saradnju sa Gender centrom Federacije BiH i Gender Centrom Republike Srpske, koji preuzimaju koordinaciju i saradnju sa institucionalnim i vaninstitucionalnim partnerima na nivou entiteta i

lokalnih zajednica u oblastima koje su u nadležnosti entiteta i lokalnih samouprava.

Transverzalne oblasti su:

- mediji
- unaprjeđenje položaja višestruko marginaliziranih grupa žena i muškaraca
- uloga muškaraca
- usklađivanje, privatnog i profesionalnog života.

Struktura Gender akcionog plana BiH za period 2018. – 2022. godine

Što se tiče mjera predviđenih Gender akcionim planom BIH na lokalnom nivou, mogu se izdvojiti sljedeće:

U okviru strateškog cilja 1. po svih sedam prioritetnih oblasti identificirani su nositelji/ce odgovornosti na svim nivoima vlasti, što uključuje i organe jedinica lokalne samouprave u skladu sa resornim nadležnostima propisanim važećim zakonskim propisima.

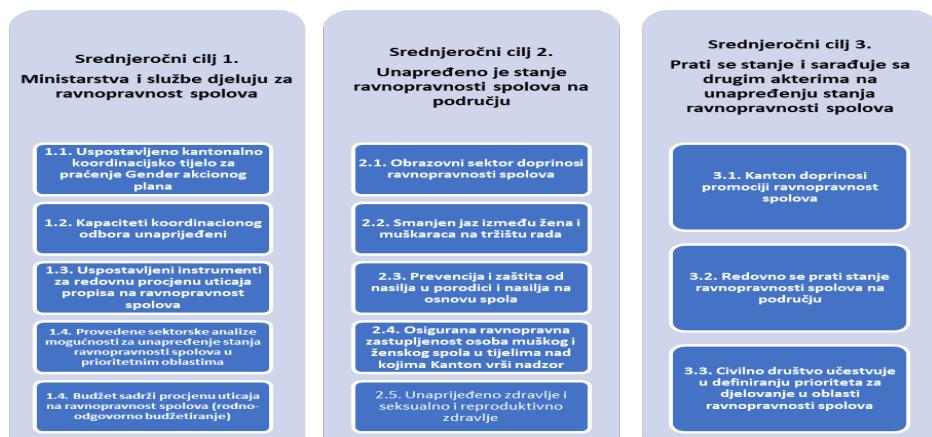
Pored toga, u okviru strateškog cilja 2., predviđene su aktivnosti u cilju uvođenja principa ravnopravnosti spolova i jačanja kapaciteta institucija na lokalnom nivou organizacije vlasti u BiH, što uključuje obuke o standardima ravnopravnosti spolova, koordinaciju i podršku institucijama u donošenju programa mjera za uvođenje i primjenu standarda za ravnopravnost spolova, kao i unaprjeđenje saradnje sa institucijama na svim nivoima vlasti u cilju razmjene informacija, planiranja i provođenja zajedničkih programa i aktivnosti.

II. Gender akcioni plan Kantona Sarajevo za period od 2019. do 2022. godine

Gender akcioni i finansijski plan (GAP) Kantona Sarajevo je strateško-planski dokument koji ima za cilj da unaprijedi ravnopravnost spolova u zajednici. Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe je od posebnog značaja na kantonalmu nivou, zbog nadležnosti koji kantonalni nivo vlasti ima.

Oblasti za utvrđivanje stanje ravnopravnosti spolova bazirani su na prioritetima koji su prepoznati u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovini i to:

- postojanje institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova
- rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima
- obrazovanje, nauka, kultura i sport
- socijalna zaštita i zdravlje
- sprječavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima
- javni život i donošenje odluka.

III. Akcioni plan rodne ravnopravnosti Grada Sarajeva 2021. – 2023.

Akcioni plan utvrđuje ciljeve, mjere i aktivnosti koje će doprinijeti unaprjeđenju rodne ravnopravnosti u Gradu Sarajevu. U dokumentu su identificirani prioriteti djelovanja, određeni su nositelji/ce aktivnosti, vremenski okvir za njihovu realizaciju, kao i indikatori u ostvarivanju ciljeva za postizanje rodne ravnopravnosti.

Glavni cilj Akcionog plana je:

značajno unaprjeđenje u oblasti rodne ravnopravnosti na nivou Grada Sarajeva.

Tri specifična cilja koja doprinose realizaciji glavnog cilja su:

1. edukacija i podizanje svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti, naročito u vezi marginaliziranih grupa
2. podizanje stepena ravnopravnosti spolova u društveno-ekonomskim oblastima iz nadležnosti Grada Sarajeva
3. uspostavljanje mehanizama za programsko i rodno odgovorno budžetiranje u Gradu Sarajevu

Implementacija lokalnog Gender akcionog plana općine Centar 2016. – 2018.

I. O Gender akcionom planu

Gender akcioni plan općine Centar za period 2016. – 2018. donesen je s ciljem unaprjeđenja javne politike na nivou lokalne zajednice u kontekstu ravnopravnosti spolova, i to u oblasti sporta i djelovanja nevladinog sektora. Ostvarenje općeg cilja planirano je realizacijom specifičnih ciljeva, i to: utvrđivanjem prioritetnih/trajnih mjera, utvrđivanjem budžetske pozicije i određivanjem nositelja/ica implementacije utvrđenih prioritetnih mjera. Polazeći prvenstveno od potrebe da se na lokalnom nivou pokrenu sistemski procesi u kontekstu rodne ravnopravnosti, kao i zbog obaveza proizišlih iz Zakona o ravnopravnosti spolova BiH i Gender akcionog plana (GAP) BiH, općina Centar osnovala je Radnu grupu u cilju izrade lokalnog GAP-a kako bi se unaprijedile javne politike i budžeti na nivou lokalne zajednice sa gender aspekta. Na osnovu izrađene rodne analize, kao prioritetne oblasti identificirane su:

1. sektor sporta i
2. nevladin sektor.

Cilj tretiranja oblasti sporta u GAP-u bio je približavanje sportske aktivnosti dječacima i djevojčicama, ženama i muškarcima kroz ravnopravan pristup sportskim sadržajima i aktivnostima, te popularizaciju sporta.

Cilj tretiranja nevladinog sektora u GAP-u bio je podizanje svijesti o značaju rodne ravnopravnosti, te tretiranju određenih problema u kontekstu ravnopravnosti spolova, što se odnosilo na izradu kriterija prema kojima će se davati dodatni bodovi.

II. Implementacija Gender akcionog plana

S ciljem izrade Analize implementacije Gender akcionog plana općine Centar izrađen je upitnik koji je dostavljen općinskim službama radi popunjavanja. Upitnik je sadržavao pitanja o implementaciji Gender akcionog plana, kao i o realizaciji aktivnosti predviđenih u skladu s prioritetnim oblastima navedenog dokumenta, te i opća pitanja na osnovu kojih bi se procijenila realizacija aktivnosti u oblasti ravnopravnosti spolova.

U nastavku slijedi pregled odgovora na upitnik:

- Gender akcioni plan općine Centar 2016. – 2018. *nije sadržavao okvir za praćenje i evaluaciju*, koji bi omogućio lakše praćenje realizacije planiranih aktivnosti.
- *Izvještaj o realizaciji* Gender akcionog plana nije izradivalo niti usvajalo nadležno Vijeće.
- *Predviđene aktivnosti* nisu bile uključene u druge sektorske i planske dokumente Općine.

*Bez obzira ovaj odgovor nadležne službe, uvidom u Strategiju općine Centar iz oblasti sporta za period 2019. – 2022. godine, uočeno je da su aktivnosti koje su se odnosile na oblast sporta djelimično uključene a u skladu sa Gender akcionim planom općine Centar.

- *U budžetu Općine nisu bila planirana sredstava za realizaciju GAP-a 2016. – 2018.*
- *U okviru Općine ne postoji služba ili osoba nadležna za realizaciju aktivnosti iz oblasti ravnopravnost spolova.*
- *Za realizaciju aktivnosti iz Gender akcionog plana, kao implementatori/ce navedene su sljedeće službe i komisije:*
 - *Služba za obrazovanje, kulturu i sport*
 - *Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova*
 - *Komisija za sport*
 - *Općinski načelnik/ca*
 - *JU „CSR“*
 - *Komisija za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama.*

- Nadležne službe Općine Centar nisu bile upoznate s ciljevima Gender akcionog plana.
- Komisija za ljudska prava i slobode sa ciljem, između ostalog, praćenja provođenja Gender akcionog plana u toku 2021. godine održala je 14 sjednica i razmatrala 57 tački dnevnog reda. U 2022. godini, Komisija održava sjednice dva puta mjesечно. Komisija je provodila niz aktivnosti kao što su:
 - Razmatranje Izvještaja o fazi izrade Gender Akcionog plana za 2020. – 2024. godinu.
 - Obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad starijim osobama, jedna od aktivnosti su bile posjete Centrima za zdravo starenje općine Centar Sarajevo.
 - U saradnji sa nadležnom Službom Komisija je provodila i aktivnost besplatne dostave lijekova na kućnu adresu.
 - Dana 08.09.2021. godine provođene su određene aktivnosti na obilježavanju Međunarodnog dana pismenosti.
 - Komisija je učestvovala u radu Okruglog stola povodom Dana bijelog štapa.

Realizacija Gender akcionog plana Općine Centar 2016. – 2018. prema postavljenim ciljevima

Slijedi kratak pregled rezultata provedbe Gender akcionog plana općine Centar 2016. – 2018. u dvije prioritetne oblasti:

- **U sektoru sporta**, kao promotivne ili edukativne aktivnosti s ciljem podizanja svijesti o učešću žena/djevojčica u sportu, u školama su provedena mnogobrojna predavanja o značaju bavljenja sportom, sa akcentom da tjelesna aktivnost, osim pozitivnog učinka na fizičko zdravlje, ima važnu ulogu u poboljšanju psihičkog zdravlja, a u koja su bila uključene i djevojčice.
 - Predviđena Analiza s preporukama o mogućnostima i izazovima za učešće žena u sportu **nije izrađena**.
 - Što se tiče programa podrške za učešće žena i djevojčica u sportskim aktivnostima, putem JU „Centar za sport i rekreaciju“, a kroz obogaćivanje

sportskih sadržaja omogućeno je učešće djevojčica u sportovima koji su primarno namijenjeni pripadnicima muškog spola.

– *Vezano za implementaciju* programa za podršku ženskim sportskim klubovima, u okviru JU „Centar za sport i rekreaciju“ postoje programi koji su namijenjeni isključivo pripadnicama ženskog spola (aerobik za žene, škola fudbala za djevojčice, samoodbrana za djevojčice). Kao primjer navedeno je takmičenje djevojčica u odbojci osnovnih škola sa područja općine Centar gdje je učestvovalo 100 djevojčica.

– Također, na području općine Centar postoji pet sportskih klubova/udruženja čije su članice isključivo djevojčice/žene. Također, postoje i klubovi/udruženja gdje preovladava ravnopravnost muškog i ženskog spola.

– Aktivnosti predviđene Gender akcionim planom s ciljem jačanja „ženskih sportskih organizacija“ **nisu realizirane** u toku implementacije navedenog dokumenta.

U okviru prioritetne oblasti 2. – **Nevladin sektor** postignuti su sljedeći rezultati:

– Gender akcionim planom je predviđena izmjena Pravilnika o načinu, postupku i kriterijima za dodjelu sredstava udruženjima i fondacijama, na način da se dodaju bodovni kriteriji projektima za rodno odgovorni pristup prema krajnjim korisnicima/ama projekta. Iako ova aktivnost **nije realizirana**, u odgovorima nadležne općinske službe navedeno je da u okviru prioritetnih oblasti nevladine organizacije mogu dostavljati projekte koji su namijenjeni ostvarivanju ravnopravnosti spolova i poboljšanje položaja žena.

– Planirane rodne analize za sredstva dodijeljena iz budžeta, tj. koliko je sredstava dodijeljeno za projekte koji imaju za cilj ostvarivanje ravnopravnosti spolova i poboljšanje položaja žena, **nisu provođene** u periodu trajanja Gender akcionog plana.

– Što se tiče podržanih projekata koji su imali za cilj ostvarivanje ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena (u sektorima: obrazovanje, kultura, zaštita okoliša, sport), u toku implementacije Gender akcionog plana podržano je šest projekata koji doprinose rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena u

ukupnom iznosu od 18.000,00 KM (11.000,00 KM u 2016. i 8.000,00 KM u 2017.godini).

U nastavku su date detaljnije informacije o podržanim projektima:

– 2016. godina:

- Filcanje – kurs za samoodrživi razvoj žena – 3.000 KM;
- Značaj obrazovanja u promociji rodne ravnopravnosti – 2.000 KM;
- Gender senzibilacija za gender perspektivu – 2.500;
- Doprinos ženskog slikarstva i vajarstva u umjetnosti BiH kroz izložbu djela srpskih umjetnica i štampanje kataloga eksponata za izložbe – 1.500 KM;
- Rod i spol kroz obrazovni sistem – 2.000 KM

– 2017. godina:

- osnaŽENE – 7.000 KM

III. Ostale aktivnosti Općine u oblasti ravnopravnosti spolova

U skladu sa članom 22. Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim preduzećima i ostalim subjektima, moraju biti prikazani po spolu te moraju biti sastavni dio statističke evidencije i dostupni javnosti.

Važećim općinskim propisima nije definirana obaveza prikupljanja, evidentiranja i obradivanja podataka razvrstanih po spolu. Međutim, u pojedinim slučajevima Službe to rade samostalno, te su kao primjeri navedeni sljedeći slučajevi:

- prilikom nabavke ruksaka i školskog pribora, Služba prikuplja podatke o broju učenika/ca prvog razreda, s posebnim osvrtom na broj dječaka i djevojčica;
- prilikom obrade Godišnjih programa rada osnovnih, srednjih škola i vrtića Služba evidentira podatke o broju učenika/ica – dječaka i djevojčica.

Podaci Općine koji su vezani za korisnike/ce usluga nisu razvrstani po spolu. Međutim, u toku procesa dodjele stipendija, raznih vrsta podrške (školovanje, odlazak na takmičenje, seminari, edukacije) nadležna Služba u tabelama (evidencijama) evidentira podatke o korisnicima/ama podrške ili učesnicima/ama određene aktivnosti, iz kojih je vidljiv broj muškaraca i žena, ali razvrstavanje podataka se ne vrši po navedenom osnovu.

Što se tiče realizacije programa i projekata za koje se može smatrati da do- prinose ravnopravnosti spolova mogu se navesti sljedeći:

- **Jednokratna novčana pomoći porodiljama**, s ciljem stimulacije pronatalitetne politike, a rezultat je pomoći mladim majkama. Projekat se provodi u skladu sa budžetskim sredstvima na osnovu stalnog javnog poziva na godišnjem nivou.
- **Jednokratna novčana pomoć za sufinansiranje troškova vantjelesne oplodnje**, s ciljem pomoći mladim bračnim parovima da se ostvare u roditeljstvu. Rezultat je porast nataliteta. Projekat se provodi u skladu sa budžetskim sredstvima na osnovu stalnog javnog poziva na godišnjem nivou.
- **Nabavka ortopedskih pomagala za žene oboljele od karcinoma dojke**, s ciljem pomoći ženama koje su oboljele od karcinoma, rezultat je pomoći teško oboljelim građanima. Projekat je proveden na osnovu direktnog sporazuma sa dobavljačem 2018. godine.

Iako se generalno ne provode rodne analize za sredstva dodijeljena iz budžeta, tj. koliko je sredstava dodijeljeno za projekte koji imaju za cilj ostvarivanje ravnopravnosti spolova i poboljšanje položaja žena, u pojedinih specifičnim slučajevima službe evidentiraju ove podatke. Kao primjer je navedeno sljedeće:

- jednokratne novčane pomoći porodiljama (godišnje 120.000,00 KM),
- jednokratne novčane pomoći za sufinansiranje troškova vantjelesne oplodnje (godišnje 40.000,00 KM),
- nabavka ortopedskih pomagala za žene oboljele od karcinoma dojke (5.849,00 KM za 55 žena, nabavka izvršena 2018. godine).

Što se tiče Programa rada Općinskog vijeća za 2021. i 2022. godinu, nisu predviđene aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti. U Programu rada za

2021. godinu planirana je izrada Strategije prema mladima 2021. – 2027., te Akcionog plana za poboljšanje položaja starijih osoba s područja općine Centar.

Budžet za 2022. godinu sadrži sljedeće tekuće programe:

1. zastupanje općine i zaštita imovine općine pred sudovima i drugim organima
2. opsluživanje rada općinskog vijeća, parlamentarnih grupa i realizacija izbora
3. pomoć boračkoj populaciji
4. pružanje pomoći za socijalno najugroženije kategorije građana, porodilje i mjere natalitetne politike
5. podrška zdravstvenim ustanovama
6. podrška obrazovanju kroz poboljšanje uslova rada i funkcioniranje obrazovnih ustanova
7. provođenje javnog interesa u oblasti sporta
8. razvoj kulture na području općine Centar
9. uspostavljanje partnerstva i pomoć za razvoj organizacija civilnog društva
10. kontinuirana briga o mladim
11. osiguranje alternativnog smještaja licima koja nisu u mogućnosti ostvariti povratak u prijeratna mjesta stanovanja
12. rješavanje stambenih potreba građana putem održavanja stambenog fonda
13. inspekcijski nadzor, rušenje i uklanjanje bespravno izgrađenih objekata
14. održavanje ulica u zimskom periodu
15. program zaštite i spašavanja na području općine Centar Sarajevo od prirodnih i drugih nesreća
16. uređenje i održavanje manjih lokalnih komunalnih objekata
17. razvoj e-uprave i upravljanje IT sistemima
18. menadžment ljudskih potencijala - povećanje efikasnosti rada uposlenika/ca
19. podrška radu lokalne samouprave.

U okviru programa broj 4. predviđene su aktivnosti:

– pomoć porodiljama u iznosu od 120.000KM, sa projekcijom za 2023. i 2024. u iznosu po 130.000 KM, kao jednokratna finansijska pomoć

- porodiljama na području općine Centar u skladu sa Pravilnikom općinskog načelnika;
- podrška mjerama natalitetne politike u iznosu 40.000 KM, kao pomoć bračnim parovima bez djece za sufinansiranje troškova vantelesne oplodnje na osnovu podnesenih zahtjeva u skladu sa pravilnikom putem nadležne službe;
 - u okviru tekućeg programa broj 5., predviđena je finansijska podrška Zavodu za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva za nabavku opreme u iznosu od 20.000KM.

U okviru tekućih programa 6. – 10-, koji se odnose na obrazovanje, sport, kulturu, partnerstvo sa civilnim društvom i podršku mladima, nisu predviđene posebne mjere koje doprinose ravnopravnosti spolova, već bi se za sve mjere moglo reći da su rodno neutralne, i u okviru njih nisu uzete specifičnosti i položaj oba spola. Također, ni tekući programi 11. – 19. ne sadrže rodno osjetljive mjere koje bi uzele u obzir stanje i potrebe žena i muškaraca.

Zaključci

Analiza implementacije Gender akcionog plana općine Centar Sarajevo za period 2016. – 2018. godine provedena je u okviru regionalne akcije „Unaprjeđenje rodne ravnopravnosti kroz proces pristupanja EU“, koju sufinansiraju Evropska unija i Švedska agencija za međunarodni razvoj (SIDA). Osnovni cilj analize LGAP-a (2016. – 2018.) je procjena uspješnosti implementacije s posebnim naglaskom na uključivanje socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina žena, kao i pripremanje i prezentiranje preporuka za novi LGAP s inkorporiranim rodnom perspektivom relevantnim lokalnim akterima/cama.

Vezano za pravni osnov za funkcioniranje Općine, kao što je Zakon o lokalnoj samoupravi Kantona Sarajevo i Statut općine Centar Sarajevo, može se zaključiti da, iako pomenuti pravni osnov ne navodi eksplisitno obavezu osiguranja i zaštite ravnopravnosti spolova, ova obaveza **proizlazi posredno iz nadležnosti Općine, koja je dužna da osigura uslove i poduzme sve neophodne mjere kako bi se omogućila zaštita osnovnih ljudskih prava i sloboda.**

Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH utvrđene su **obaveze svih institucija vlasti da poduzmu odgovarajuće mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim zakonom i Gender akcionim planom BiH.**

Na osnovu komparativne analize Gender akcionog plana BiH, kantonalnog Gender akcionog plana i Akcionog plana za rodnu ravnopravnost Grada Sarajevo, vidljivo je da navedeni dokumenti sadrže veći broj prioritetnih oblasti za postizanje ravnopravnosti spolova za razliku od **Gender akcionog plana općine Centar Sarajevo koji sadrži samo dvije oblasti**, sport i nevladin sektor.

U Općinskom vijeću Centar Sarajevo i radnim tijelima Vijeća zastupljenost žena je 35,5% i kao takva je nešto manja od standarda propisanih članom 20. Zakona o ravnopravnosti spolova u BIH, prema kojem se ravnopravnom zastupljenosti smatra 40% manje zastupljenog spola. Kada se govori o zastupljenosti žena u radnim tijelima Općinskog vijeća, prosjek učešća žena iznosi 38%, i varira u zavisnosti od komisije od 15% do 77%. Velika razlika u procentima zastupljenosti žena u tijelima Općinskog vijeća **implicira da**

postoje određeni stereotipi o „muškim“ i „ženskim“ oblastima. Važno je napomenuti da je u općini Centar 54% žena i 46% muškaraca.

Na osnovu rodne analize Strategije općine Centar iz oblasti sporta za period 2019. – 2022. godina i Nacrta strategije razvoja općine Centar Sarajevo 2021. – 2027. godine može se zaključiti da je u navedene dokumente **samo djelimično uključena oblast ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena**. Naime, uključena je oblast predviđena Gender akcionim planom općine Centar 2016. – 2018. koja se odnosi na poticanje učešća žena u sportu, dok je Nacrtom strategije razvoja općine Centar 2021. – 2027. godine predviđena realizacija mjera kojim će se poboljšati položaj žena u oblasti rada i zapošljavanja gdje je predviđena saradnja i partnerstvo sa OCD-ovima.

Iako je više žena (prosječno 64% u proteklih pet godina u odnosu na ukupan broj) dobilo diplomu visokoškolskih ustanova, **žene i dalje čine veći dio nezaposlenih osoba** (prosječno 58% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih).

U oblasti socijalne zaštite **podaci razvrstani po spolu nisu dostupni** tako da se ne može pratiti stanje u ovoj oblasti iako je to zakonska obaveza.

Gender akcioni plan općine Centar 2016. – 2018. **nije sadržavaao okvir za praćenje i evaluaciju**, koji bi omogućio lakše praćenje realizacije planiranih aktivnosti. **Izvještaj o realizaciji Gender akcionog plana nije izradivalo niti usvajalo** nadležno Vijeće, a **nisu ni planirana sredstava za njegovu realizaciju**. Također, **aktivnosti iz LGAP-a većim dijelom nisu bile uključene u druge sektorske i planske dokumente Općine**.

Što se tiče realizacije aktivnosti prema prioritetnim oblastima identificiranim Gender akcionim planom u oblasti sporta, izrađena je Strategija sporta općine Centar koja djelimično sadrži mjere za povećavanje učešća žena i djevojčica u sportu, ali **izvještaj o realizaciji Strategije iz kojeg bi se vidjelo koje su aktivnosti realizirane i u kojoj mjeri nije dostupan**. Reališiran je određeni broj programa namijenjenih ženama i djevojčicama, na kojima je učestvovalo 100 djevojčica i veći broj promotivnih i edukativnih aktivnosti u osnovnim školama s ciljem podizanja svijesti o važnosti učešća žena i djevojčica u sportu. **Analiza s preporukama o mogućnostima i izazovima za učešće žena u sportu nije izrađena kao što nije provedena**

ni aktivnost sa ciljem jačanja „ženskih sportskih organizacija”.

U oblasti nevladinog sektora **nije realizirana predviđena izmjena Pravilnika o načinu, postupku i kriterijima za dodjelu sredstava udružnjima i fondacijama** na način da se dodaju bodovni kriteriji projektima za rodno odgovorni pristup prema krajnjim korisnicima projekta **niti su provedene rodne analize za sredstva dodijeljena iz budžeta**. U toku implementacije Gender akcionog plana podržano je šest projekata koji doprinose rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena u ukupnom iznosu od 18.000,00 KM, ali zbog nedostatka ukupnog iznosa namijenjenog nevladinom sektoru u tom periodu, **ne može se odrediti koliko je ta aktivnost uticala na stanje u ovoj oblasti i kolika su ta ulaganja u odnosu na ukupnu podršku nevladinom sektoru**.

Važećim općinskim propisima nije definirana obaveza prikupljanja, evidentiranja i obrađivanja podataka razvrstanih po spolu. U pojedinih slučajevima službe to djelimično i nesistematično rade, te su kao primjeri navedeni slučajevi o evidentiranju podataka o broju učenika/ca razvrstanih po spolu, te posebno učenika/ca prvog razreda prilikom nabavke školskog pribora. Također, podaci Općine koji su vezani za korisnike/ce usluga nisu razvrstani po spolu. Međutim, u toku procesa dodjele stipendija i druge podrške, nadležna Služba evidentira podatke o korisniciма/ama podrške ili učesnicima/ama određene aktivnosti, iz kojih je moguće odrediti broj muškaraca i žena, ali razvrstavanje podataka ne vrši se po navedenom osnovu.

Iako se generalno **ne provode rodne analize za sredstva dodijeljena iz budžeta**, u pojedinim specifičnim slučajevima evidentiraju se ovi podaci.

Što se tiče Budžeta Općine za 2022. godinu, predviđene su **mjere jednokratne novčane pomoći porodiljama, jednokratna novčane pomoć za sufinansiranje troškova vantjelesne oplodnje i finansijska podrška Zavodu za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva za nabavku opreme**. Međutim, u okviru ostalih tekućih programa (obrazovanje, sport, kultura, partnerstvo sa civilnim društvom, podrška mladima i druge oblasti) **nisu predviđene posebne mjere koje doprinose ravnopravnosti spolova**, već bi se za sve mjere moglo reći da su rodno neutralne, i da u okviru njih nisu uzete specifičnosti i položaj oba spola.

Preporuke

Preporuke koje slijede urađene su na osnovu dostupnih podataka o realizaciji LGAP-a općine Centar i drugih aktivnosti usmjerenih na postizanje ravnopravnosti spolova uzimajući u obzir i zakonske i druge obaveze koje proizlaze iz pozitivnih propisa i međunarodnih konvencija.

- › Općina Centar nema mehanizme praćenja, analize i izvještavanja u oblasti ravnopravnosti spolova koja bi omogućila adekvatnu procjenu stanja u ovoj oblasti i definiranje adekvatnih mjera u skladu sa nadležnostima i pravnom regulativom. U skladu sa članovima 22. i 24. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, općina Centar treba da osigura da se **svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidenciraju i obrađuju prikazuju po spolu i da budu sastavni dio statističke evidencije i dostupni javnosti**. Također, Općina Centar treba provoditi analizu stanja u svim oblastima u nadležnosti Općine.
- › Prilikom izrade narednog GAP-a općine Centar, potrebno je osigurati da taj dokument sadrži sve potrebne provedbene mehanizme uključujući, između ostalog, **mehanizme praćenja, procjene i izvještavanja, odgovorne osobe i službe i finansijska sredstava za aktivnosti koje nisu predviđene drugim strateškim dokumentima**.
- › Naredni GAP općine Centar treba da sadrži **sve oblasti iz nadležnosti Općine** koje su adresirane u GAP-u BiH, kantonalmom i GAP-u Grada Sarajeva. Ovo se posebno odnosi na oblast ekonomije brige, odnosno na aktivnosti koje bi omogućile veću uključenost žena u ekonomske tokove i tržište rada.
- › Ciljevi narednog LGAP-a općine Centar trebaju **biti mjerljivi i zasnovani na rješavanju problema identificiranih kroz gender analize relevantnih oblasti, kvalitativnih i kvantitativnih podataka**.
- › Potrebno je **osigurati veću participaciju žena i ženskih udruženja u procesu izrade narednog GAP-a** Općine Centar, posebno **pojedinci i grupa iz socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina žena**.

- › Potrebno je osigurati **ravnomjernije učešće žena u svim radnim tijelima** Općine.

O Fondaciji CURE

Osnovana 2005. godine u Sarajevu, Fondacija CURE (CURE) je feminističko-aktivistička organizacija koja djeluje za jednakost spolova i rodova zalažući se za pozitivne društvene promjene putem obrazovnih, umjetničko-kulturnih i istraživačkih programa. Organizujući afirmativne akcije CURE slave snagu i moć žena, te rade na osnaživanju osoba kako bi postali/e pokretači/ce društvenih promjena u BiH i svijetu. Feministički aktivizam je omogućio siguran prostor u kojem su žene jake, neustrašive, sposobne i ujedinjene u svim svojim različitostima. CURE je organizacija profesionalaca/ki i volontera/ki koji/e izlaze na ulice u znak javnog protesta protiv nasilja, diskriminacije, kršenja zakona i osnovnih ljudskih prava, organiziraju performanse protiv nasilja, pozivaju umjetnike/ce, naučnike/ce, edukatore/ice, aktiviste/ice, građane/ke na akciju i konkretan lični doprinos za kreiranje boljeg i zdravijeg bosanskohercegovačkog društva.

O Projektu

Fondacija CURE započela je implementaciju projekta „Rodno osjetljive lokalne politike općine Centar Sarajevo u procesu pristupanja EU“. Ovaj projekt dio je šire akcije „Unaprjeđenje rodne ravnopravnosti kroz proces pristupanja EU“ koju sufinansiraju Evropska unija i Švedska agencija za međunarodni razvoj (SIDA). Regionalni partneri koji provode ovu akciju su Reactor – Istraživanje na djelu iz Sjeverne Makedonije, Albanska mreža za osnaživanje žena (AWEN) iz Albanije, Prava za sve iz Bosne i Hercegovine, Mreža žena Kosova (KWN) s Kosova, Centar za ženska prava (WRC) iz Crne Gore i Fondacija Kvinna till Kvinna iz Švedske preko svog ureda u Sjevernoj Makedoniji. Projekt „Rodno osjetljive lokalne politike općine Centar Sarajevo u procesu pristupanja EU“ orijentiran je na analizu rodnih politika, programa i budućih aktivnosti u općini Centar Sarajevo. Tokom ovog projekta Fondacija Cure nastaviće se zalagati za razvoj rodnih politika na lokalnom nivou, uz izradu takvog dokumenta lokalne politike koji će u najvećoj mogućoj mjeri inkorporirati preporuke UNCEDAW-a za Bosnu i Hercegovinu,

posebno u pogledu položaja socijalno marginaliziranih grupa žena, kao i dokumente o politici koje su izradile lokalne ženske organizacije u skladu s preporukama rodne politike EU-a.

O Akciji

UNAPRJEĐENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI KROZ PROCES PRISTUPANJA EU

Rodna ravnopravnost temeljna je vrijednost Evropske unije (EU) i, kao takva, mora biti unaprijeđena u procesu pristupanja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji. Osiguravanje integriranja rodne perspektive u sve programe, kao i Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA), uključuje zajedničke napore institucija, vlada, nacionalnih IPA koordinatora (NIPAC), resornih ministarstava, dužnosnika/ca EU-a, kao i organizacija civilnog društva koje se bave ženskim pravima. Stručnost i znanje tih organizacija ključno je za pružanje podrške vladama Zapadnog Balkana u uključivanju rodne osvijestenosti u njihove programe i pridavanje pozornosti rodnoj ravnopravnosti tokom procesa pristupanja EU.

Ova četverogodišnje akcija (2020. - 2024.) treba unaprijediti rodnu ravnopravnost na Zapadnom Balkanu kroz proces pristupanja EU.

Njen sveukupni cilj je poboljšati i proširiti postojeću regionalnu saradnju, ojačati participativne demokracije i ostvariti uključiv i rodno osjetljiv proces približavanja EU.

O uredniku

Joško Mandić ima više od 25 godina iskustva u oblastima vladavine zakona, ljudskih prava i demokratije. Bio je angažovan kao voditelj reformskih projekata na državnom nivou i kao konsultant u regiji Zapadnog Balkana. U posljednjih pet godina angažovan je u Agenciji za ravnopravnsot spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice prvo kao voditelj projekta kojeg finansira Vlada SAD-a, a potom kao stručni savjetnik za koordinaciju i izradu Gender akcionog plana BiH. Autor je brojnih analiza i istraživanja od kojih su određena bila fokusirana na institucionalne i organizacione kapacitete institucija, organizacija, sistema i mreža, dok su druga imala za cilj

istraživanje stanja u određenoj oblasti, položaja i statusa određene grupe i drugih aktera/ica, te izradu adekvatnih nalaza i preporuka.

O autorici

Sanja Petrović, po zanimanju diplomirana psihologinja, više od 10 godina radi u oblasti rodne ravnopravnosti, ljudskih prava i osnaživanja žena. U tom periodu bavila se različitim aktivnostima i incijativama, a kao posebne mogu se izdvojiti učešće u izradi Gender akcionog plana BiH 2014. – 2017., te Gender akcionog plana 2018. – 2022. Kao članica tima Agencije za ravnopravnost spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, učestvovala je, ali i samostalno izrađivala izvještaje i analize prema međunarodnim i domaćim standardima u različitim oblastima (ZORS, GAP BiH, AP 1325, Istanbulska konvencija i ostale rezolucije i deklaracije).

O autoru

Brahim Kajević počeo se baviti tematikom društvenih diskrepansi među spolovima od 2016. stažirajući u Agenciji UN Women za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. Godinu dana kasnije pohađao je Feminističku školu u Sarajevskom otvorenom centru koja je rezultirala studijom percepcije seksualnog nasilja, čija je koautorica psihologinja Dijana Kapetanović. U oblasti istraživanja rodne komponente, njegova posljednja analiza proučava povezanost ličnosti, spola i liderskog kapitala u političkom kontekstu i procesu donošenja odluka u sklopu vanjskopolitičkog diskursa. Njegov najrecentniji konsultantski angažman u UNDP-u bio je usmjeren ka izgradnji kapaciteta Direkcije za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava Crne Gore.